

ІВАН ФРАНКО.

ДЖОЗУЕ КАРДУЧЧІ.

Італійський поет Джозуе Кардуччі, що вмер перед місяцем, займає чільне місце серед тої плеяди талановитих письменників, якою пишається з'єдинена Італія і яка виступила на сцену при кінці 50-их і з початком 60-их років. Досить буде назвати поетів таких як Стекетті, Рапізарді, Зендріні, повістарів та новелістів таких, як Верга, Матільда Серао, Амічіс, не говорючи вже про вчених спеціалістів, істориків, археологів, щоб переконати ся про те, що ця генерація зробила справді багато для запевнення Італії поважного становища в обсягу літературної творчості цивілізованого світа. Молодша генерація з її визначними представниками Адою Негрі, Габріеле д'Аннунціо та Сальваторе Фаріною іде, хоч у різних напрямках, стежками вказаними тою старшою генерацією.

Джозуе Кардуччі родив ся 1836 р. в селі Валь де Каstellьо недалеко Пізи. Скінчивши колегію в Пізі він обняв там виклади італійської літератури, а по кількох літах був покликаний на кафедру італійської літератури в Болонії, де викладав аж до своєї смерті. Результатом його професорської діяльності був довгий ряд монографій про діячів старої італіянської літератури, як також теоретичних студій про різні літературні напрями. Виклади Кардуччі визначали ся прегарною формою та блискучим висловом, нерозлучними прикметами його прози.

В початку своєї поетичної кар'єри Кардуччі так як і більшість тогочасних поетів звертав вістре своєї лірики головно до боротьби з клерикалізмом, що мов змора висів над Італією, не допускаючи її до участі в поступовім ході людської думки. Символом того напрямку був Ватикан і світська власть пап; боротьба Гарібальді против сеї змори, що душила Італію, стрічала безмежний ентузіазм італійської молодіжи. Побіду „національної“ партії, утверджене італійської єдності і упадок римської папської держави повитав Кардуччі рядом огнистих віршів, між якими була також ентузіастична ода до Гарібальді. Три перші томики його поезій: *Rime* 1857, *Levia-gravia* 1868, *Decennalia*, передруковані разом під титулом *Juvenilia*, належали до тих книжок, що

допомогли італійському народови отрясти ся з пут клерикалізму і обік політичної єдності віднайти також духову свободу та незалежність.

Ще більший розголос здобув собі Кардуччі своїми віршами „Inno al Satana“ (гимн до сатани) і „Il carnevale“. В першій з тих віршів він підняв голосний протест против усякого поневолення людського духа і оспівав Сатану як духа протесту й незалежності, що йде на сьвіт, аби розбити всякі кайдани традиції та суєвірства. В вірші „Карнавал“ він описуючи шалені радощі богачів, звертає їх увагу на стогнання бідности, що покинена без опіки і заемоги, визискувана і пригноблена тільки здалека поглядає на радощі житя, не маючи в них ніякої участі. Се було гасло, що звернуло увагу італійської суспільности на соціальне питанє і сплодило соціалістичний рух у тім краю.

Пізнійші поезії Кардуччі (*Odi barbare* 1871, *Giambi ed Epodi, Nuove odi barbare* 1882) не мають уже того войовничого характеру. Кардуччі звернув ся більше до літературних тем, пробував „варварською“, себ-то новою італійською мовою наслідувати класичні взірці, головно свого улюбленого Горація, і хоча належав до творців напряду т. зв. веристів, якого головним репрезентантом зробив ся д'Аннунціо зі своїм замилуванєм до мальовеня з невмолимою точністю сцен бруталного, фізичного людського терпіння, — Кардуччі одначе сам не пішов тою дорогою, але полишив ся в сферах академічної благоприличности.

В останнім році житя зустріла його почесть, якої не легко було сподівати ся: кураторія фундації Нобля дала йому премію 100.000 фр. як одному з тих письменників, що мали найбільший вплив на європейську суспільність. Здаєть ся, се був комплімент більше для самої *bella Italia*, ніж для особи Кардуччі, який на європейську суспільність ніякого впливу не мав, і хоча займає визначне місце в італійській літературі, всеж таки й тут не зробив нічого такого великого, що запевняло б йому якесь виемкове значінє.